

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 338/08-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. októbra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., Taliansko, zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., B., vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 4 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 3 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 8 CoP/151/2008 a jeho uznesením z 13. júna 2008 a takto

rozhodol:

Sťažnosť M. M. o d m i e t a pre neprípustnosť.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. septembra 2008 doručená faxom a 5. septembra 2008 poštou sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich práv „na spravodlivé súdne konanie v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR, čl. 38 ods. 2 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na zákonného sudcu v čl. 48 ods. 1 v spojitosti s čl.

46 ods. 4 a v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR, v čl. 38 ods. 1 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na súkromný a rodinný život v čl. 8 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a právo na účinný prostriedok nápravy v čl. 46 ods. 4 Ústavy SR v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR a v čl. 13 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a právo sťažovateľa v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa“ uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP/151/2008-75 z 13. júna 2008.

1. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

«... Dňa 02. 08. 2006 matka sťažovateľa podala na Okresnom súde... návrh na začatie konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k sťažovateľovi, v rámci ktorého konania otec sťažovateľa uplatnil vzájomný protinávrh. ...

Okresný súd... uznesením vydaným dňa 10. 04. 2008... ustanovil za môjho kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny M. (ďalej len ÚPSVaR)... Sťažovateľ dňa 28. 04. 2008 podal na Okresný súd... odvolanie proti uzneseniu o menovaní kolízneho opatrovníka a to prostredníctvom... advokátky JUDr. D. S., ktorej udelil plnú moc na zastupovanie dňa 25. 07. 2007 a opätovne dňa 06. 08. 2007...

Sťažovateľ odmietal, aby jeho opatrovníkom a zástupcom v konaní bol ÚPSVaR, a to najmä, že tento úrad si neplní funkcie, ktoré zákon kolíznemu opatrovníkovi ukladá...

Kolízny opatrovník ma nikdy neinformoval o priebehu konania... Z vyššie uvedených dôvodov som žiadal súd, aby zmenil napadnuté rozhodnutie súdu tak, že ustanoví za moju opatrovníčku JUDr. D. S. ...

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd uznesením č. k. 8CoP/151/2008-75 zo dňa 13. 06. 2008 odvolanie sťažovateľa odmietol. ...

Sťažovateľ je názoru, že ak súd má pochybnosti o tom, či odvolanie maloletého účastníka je prejavom jeho vôle a či boli u neho rozumové a vôľové predpoklady, aby splnomocnil JUDr. D. S. na tento úkon, bol odvolací súd povinný sa touto otázkou zaoberať, pretože mu to ukladá zákon. ...

Odvolací súd... dospel k záveru, že sťažovateľ vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť nebol spôsobilý udeliť plnú moc na zastupovanie v konaní advokátke JUDr. D. S. Pri tom sa odvoláva výlučne na znalecký posudok... datovaný 28. 2. 2007, ktorý znalkyňa

vypracovala na základe pohovoru so sťažovateľom uskutočneného ešte v roku 2006, keď maloletý mal len 11 rokov. ...

Názor odvolacieho súdu, že sťažovateľ nie je ani v súčasnosti schopný postrehnúť prípadné manipulatívne zásahy iných osôb, ovplyvňujúce jeho skutočnú vôľu ... nie je ničím podložený, pretože odvolací súd nevyužil možnosť nariadiť pojednávanie ... za tým účelom, aby vypočul maloletého účastníka a zistil, či maloletý ... môže pred súdom samostatne ako účastník konať... alebo musí byť v konaní zastúpený a či bol spôsobilý... udeliť plnú moc svojmu právnenému zástupcovi.»

2. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že «uznesením Krajského súdu... z... 13. 06. 2008 boli porušené jeho základné ľudské práva a slobody garantované Ústavou... a medzinárodnými dohovormi... spočívajúce v tom, že mu bolo odňaté právo konať pred súdom, právo vyjadriť sa k prejednávanej veci a k vykonávaným dôkazom, právo na kontradiktórnosť konania, právo na zákonný opravný prostriedok, právo na zákonného sudcu, a s tým spojené právo na spravodlivý súdny proces. Postup a napadnuté rozhodnutie Krajského súdu... svojím účelom nesleduje záujem... sťažovateľa, ktorý záujem musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti uskutočňovanej súdmi v konaní vo veci starostlivosti o maloletých. ...

Krajský súd... tým, že odmietol moje odvolanie ako podané „niekým kto na odvolanie nie je oprávnený“ mi znemožnil vykonávať práva účastníka konania, odňal možnosť vyjadriť sa k prejednávanej veci. Napriek okolnostiam prípadu... sťažovateľa... osobne nevypočul, čo je v rozpore s Dohovorom o právach dieťaťa. Postupom krajského súdu bolo mne sťažovateľovi... odňaté právo konať pred súdom.»

3. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1/ Uznesením Krajského súdu... č. k. 8CoP/151/2008-75 zo dňa 13. 06. 2008, je porušené právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie v čl. 48 ods. 2 Ústavy... v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy..., čl. 38 ods. 2 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny..., právo na zákonného sudcu v čl. 48 ods. 1 v spojitosti s čl. 46 ods. 4 a v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy..., v čl. 38 ods. 1 v spojitosti s čl. 3 ods. 1 Listiny..., právo na súkromný a rodinný život v čl. 8 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru... a právo na účinný prostriedok nápravy v čl. 46

ods. 4 Ústavy... v spojitosti s čl. 12 ods. 2 Ústavy... a v čl. 13 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru... a právo sťažovateľa v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa.

2/ Ústavný súd zrušuje uznesenie Krajského súdu... č. k. 8C0P/151/2008-75 zo dňa 13. 06. 2008 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3/ Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd... povinný mu vyplatiť na jeho účet do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

4. Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 8 CoP/151/2008 z 13. júna 2008 vyplýva, že ním bolo odmietnuté odvolanie „advokátky JUDr. D. S. ... proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce z 10. 4. 2008 č. k. 4 P 106/2008-39“, ktorým okresný súd ustanovil maloletému sťažovateľovi kolízneho opatrovníka - Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny M.

Svoje rozhodnutie odôvodnil krajský súd takto:

„... Odvolací súd... preskúmal podané odvolanie, oboznámil sa s obsahom spisu a dospel k záveru, že odvolanie bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený a smeruje proti rozhodnutiu, ktoré zaniklo inak. ...

Okresný súd... konal zákonne o návrhu otca na vydanie predbežného opatrenia v súlade s § 177 ods. 1 O. s. p. (zakročovacia povinnosť súdu) a pre tento konkrétny prípad ustanovil maloletému... kolízneho opatrovníka Úrad práce sociálnych vecí a rodiny M. na zastupovanie dieťaťa v konaní o nariadení predbežného opatrenia o realizácii styku s maloletým. Vzhľadom na to, že predmetom konania bola predbežná úprava styku časovo ohraničená na obdobie od 30. 4. 2008 do 4. 5. 2008 a o ktorej už bolo právoplatne rozhodnuté súdom, zaniklo aj zastúpenie maloletého účastníka konania kolíznym opatrovníkom ukončením konania, na účely ktorého bol ustanovený (§ 31 ods. 4 Zákon o rodine).

Účastníkmi konania o úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu sú rodičia a maloleté dieťa... Procesno-právnu spôsobilosť maloletého účastníka skúma súd podľa § 9 OZ v konaní ako predbežnú otázku. ...

Po dôkladnom preštudovaní spisového materiálu... odvolací súd dospel k záveru, že maloletý M. vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť nebol spôsobilý udeliť plnú moc na zastupovanie v konaní advokátke JUDr. D. S. Osobnostné a intelektové schopnosti

maloletého boli predmetom znaleckého dokazovania z odboru psychológie... v písomne podanom znaleckom posudku z 28. 2. 2007... Maloletý podľa názoru odvolacieho súdu nie je... schopný postrehnúť prípadné manipulatívne zásahy iných osôb, ovplyvňujúce jeho skutočnú vôľu, preto neprihliadal na udelené plnomocenstvo advokátke a jej procesné úkony, ktorá mimo iného zastupovala na základe písomnej plnej moci otca mal. dieťaťa v tomto konaní, ktorá skutočnosť vzbudzuje pochybnosti o jej objektívnosti v postavení kolízneho opatrovníka alebo právneho zástupcu maloletého.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd odmietol odvolanie podané právnou zástupkyňou maloletého podľa § 218 ods. 1 písm. b) a e) O. s. p.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Z obsahu sťažnosti (pozri napr. bod 2 I. časti odôvodnenia) je zrejmé, že predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že k porušeniu jeho základných práv a slobôd došlo napadnutým uznesením krajského súdu a jeho postupom, ktorým mu bolo „*v konečnom dôsledku odňaté právo konať pred súdom*“.

Podľa § 236 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa ustálenej súdnej praxe proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie v prípadoch uvedených v § 237 OSP. Ide o prípady závažných väd konania, keď je dovolanie prípustné, aj keď nie sú splnené podmienky uvedené v § 239 OSP. Okrem iného ide aj o prípad, ak bola postupom súdu účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle stabilnej súdnej praxe [pozri napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01] rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím (II. ÚS 102/04).

V inej veci najvyšší súd v odôvodnení uviedol (rozsudok najvyššieho súdu z 28. februára 2001 sp. zn. 2 Cdo 114/2000): „Podľa § 237 písm. f) O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, a tiež zakladá samostatný dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. aj vtedy, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.“

Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 a § 239 OSP sa vždy zaoberá aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP.

Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad IV. ÚS 49/05, II. ÚS 73/05).

Sťažovateľom namietané porušenia práv vyúsťujú do jeho tvrdenia o odňatí práva konať pred súdom, čo v okolnostiach danej veci predstavuje dovolací dôvod proti rozhodnutiu krajského (odvolacieho) súdu podľa § 237 písm. f) OSP. Zo sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ nevyčerpal tento opravný prostriedok, ktorý mu Občiansky súdny poriadok poskytuje na ochranu jeho základných práv.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu nepodal (opak zo sťažnosti nevyplýva, pozn.) a priamo sa obrátil so sťažnosťou na ústavný súd, v ktorej tvrdí také porušenie svojich procesných oprávnení, ktoré napĺňajú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. Ústava ani zákon o ústavnom súde (§ 53 ods. 1) nepripúšťajú, aby si účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušenie základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1

ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých účastníkovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Vychádzajúc z týchto právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľom ústavný súd uzavrel, že v jeho veci vo vzťahu k namietaným porušeniam práv nie je sťažnosť prípustná, preto ju odmietol už po jej predbežnom prerokovaní.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, ďalšími návrhmi sťažovateľa sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2008